

Posudek vedoucí práce
na diplomovou práci Bc. Zuzany Ocelákové
*Spoken communication in context: Integrating language as a discriminative code into
enactive cognition*

Závěrečná diplomová práce Zuzany Ocelákové představuje jedinečný počin nejen v kontextu magisterských studií fonetiky, ale v kontextu jazykovědy obecně. Ve své práci si autorka klade za cíl propojit obecně kognitivní směr založený na vtělené kognici (the skilled intentionality framework) s lingvistickou teorií, tedy aplikovat myšlenky enaktivní kognice na lidskou jazykovou a řečovou kompetenci a chování. Autorka představuje již existující lingvistický směr, diskriminativní pojetí komunikace, a ukazuje, jak je propojitelný právě s principy enaktivní kognice. Pro svoji nově navrženou, propojenou, teorii autorka navrhuje možnosti empirického ověření na bázi testů kategoriálnosti řeči a konverzační výměny. Možné výstupy nastíněných experimentů autorka kriticky hodnotí. Práce je cenným přínosem současné jazykovědy a kognitivním vědám celkově a má potenciál podnítit další teoretické a empirické bádání v oblasti enaktivní jazykové a řečové kognice.

Po formální stránce je práce dobře strukturovaná, první dvě kapitoly představují – přístupnou formou – Bruinebergovu skilled intentionality framework a Ramscarovo diskriminativní pojetí komunikace. Navazující třetí kapitola potom představuje autorčin vlastní návrh propojení dvou výše zmíněných teorií. Odkazy a citace literatury jsou uváděny adekvátně, zároveň autorka napříč úvodem do obou stávajících teorií i při popisu svojí nové teorie přichází s vlastními příklady, které pomáhají čtenáři, tuto v oboru ne běžně známou, problematiku pochopit. Čtvrtá kapitola je věnována specificky řečovým fenoménům jako je ne(existence) řečových kategorií a konverzační výměna.

Z jazykovědného, fonetického hlediska oceňuji například autorčinu přesvědčivou argumentaci, proč jazykové roviny nejsou pro uživatele jazyka relevantní, a její zamyšlení se nad tím, jak může mít lingvisticky chápaná jednotka „slovo“ různé funkce pro vlastního uživatele jazyka. Za odvážné (v pozitivním slova smyslu) a zároveň pokrokové považuji úvahy o neexistenci mentálních reprezentací pro fonemické kategorie. Autorka vysvětluje jak i bez existence abstraktních fonemických reprezentací můžou vzniknout efekty kategoriálnosti v řeči. Autorčino pojetí jazyka je propojitelné s již etablovanými náhledy na řeč jako je ‘perceptual warping’ nebo stochastická paralelní teorie optimality. Na konci čtvrté kapitoly je představena problematika konverzační výměny a autorka se pečlivě a kriticky zamýšlí nad aplikovatelností a realističností nově navržené teorie ve světle poznatků plynoucích z předchozího

empirického výzkumu latencí a trvání konverzačních výměn. Díky smyslu pro detail a promyšlení různých alternativ interpretace je od autorkou navržených empirických testů jak kategoriálnosti řeči tak konverzační výměny už jen krůček k vlastní implementaci, kterou, pokud by se autorka v této oblasti výzkumu rozhodla pokračovat, bych (věřím, že nejen já) s nadšením uvítala.

V enaktivním pojetí kognice celkově je dle mého názoru ne zcela dořešena otázka učení, a zejména potom raného osvojování. Akvizice a učení se zde opírají o princip prediction error s cílem ji v průběhu (života) minimalizovat, což autorka také vysvětluje ve svojí práci. Dle enaktivního pojetí jazyka by učení v prvním a druhém jazyce bylo založeno na stejných principech, ne-li identických. Jak aplikovat navrženou teorii na osvojování mateřské a cizí řeči by jistě bylo zajímavým tématem k diskuzi, a to například s ohledem na popisovanou neexistenci mentálních reprezentací pro řečové kategorie.

K práci nemám výtky. Zadání bylo výborně splněno a výsledná práce demonstruje akademickou vyspělost autorky: studentka má přehled o teoriích v oboru, dokáže je srozumitelně shrnout a přestavit, kriticky zhodnotit, propojit je, na jejich základě navrhnout vlastní teoretické pojetí řečové komunikace, navrhnout přístupy k empirickému testování dané teorie, shrnout možné výstupy empirických testů a jejich interpretace.

S ohledem na výše popsané navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze, 28.8.2020, Dr. Kateřina Chládková, MA